

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Directorivm Inqvisorvm F. Nicolai Eymerici Ordinis Prædicatorum

Nicolaus <Eymericus>

Venetiis, 1607

Quaestio 56. An Inquisitor familiam armatam possit habere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13589

negari appellationes ab interlocutoria, nec legitima A defensiones, & similia, que a natura potius quam a iure concedi omnibus videntur.

Iam huius privilegii meminerunt Oldradus cons. 113. incipien. in iudicio. Corneus consil. 315. lib. 2. & ceteris copiosius Gondissalvus tract. de heret. q. 12. ex quo accipiet lucem hac questio. cetera hinc spectantia tradam sequenti commentario.

QVAESTIO LV.

De intellectu verborum, procedere summarie, simpliciter, & de plano.

SUMMARIUM.

- 1 Cū summarie proceditur, quæ nã omitti possint.
- 2 Probationes ac defensiones legitima non prætermittende.
- 3 Neque citatio, & iuramentum de veritate dicenda.

Quinquagesima quinta questio est: Quomodo intelligantur ista verba, scilicet, procedere summarie, simpliciter, & de plano, & absque advocatorum & iudiciorum strepitu, & figura?

Respondemus, quod hoc declaratur de verbo signif. c. Saepè. in clemem. ubi dicitur sic: Saepè contingit, q. causas committimus, & in earum aliquibus simpliciter, & de plano, ac sine strepitu, & figura iudicij procedi mandamus: de quorum significatione verborum à multis contenditur, & qualiter procedi debeat, dubitatur: Nos autem dubitationem huiusmodi (quantum nobis est possibile) decidere cupientes, hac in perpetuū ualitura constitutione sancimus, ut iudex, cui taliter causam committimus, necessario libellum non exigat, litis contestationem non postulet, tempore etiam feriorum ob necessitates hominum indulgarum a iudice procedere ualeat: amputet dilationum materiam, litem quantum poterit faciat breuiorē, exceptiones, appellationes, dilatorias, & frustratorias repellendo partium advocatorum, & procuratorum contentiones, & iurgia, testiumq; superfluum multitudinem refrænando.

2 Non sic tamen iudex litem abbreviet, quin probationes necessarias, & defensiones legitimæ admittantur.

3 Citationem uero, ac præstationem iuramenti de calumnia uel malitia, siue de ueritate dicenda, ne ueritas occultetur, per commissionem huiusmodi intelligimus non excludi.

COMMENT. CIII.

Dicitur Emericus superiori questione, privilegium esse inquisitoribus tributum, ut in fidei fauorem, quod citius, & absq; fraudibus negotia religionis tractentur, possint procedere simpliciter, & de plano: nunc iure optimo docet, qua ratione uerba hæc intelligi debeant. et si iura disputatio est, ordinē et solemnitates a iure alias requisitas non esse necessa-

rio obseruandas: ille tamē omittēda nō sunt, que ad substantiā causæ spectāt, hoc est illæ, sine quibus nec iuste, nec recte aut cōmode negociū tractari possent.

Olim ante tempora Clementis V. cuius est hæc cōstitutio, ualde fuit cōtrouersum de significatione harum uocum, nempe, Simpliciter & de plano, sine advocatorum, & iudiciorum strepitu, & figura iudicij. Et multa sunt ab Hostiensis, & alijs antiquis interpretibus, qui ante Clemētem V. floruerūt, dicta in c. olim de accusatio. & i dicto. c. statuta. ubi glossa uerbo, figura. de heret. lib. 6. que per hoc re scriptū sunt aut declarata, aut penitus sublata: ideoq; cauendum in hac parte ab illis glossematīs.

Nunc uero qua ratione hoc re scriptum in causa hæresis locum sibi uendicat, tradunt nostri (hoc est, illi qui aduersus hæreticos scribunt) multis locis, copiose Tabienſis in summa uerbo, inquisitor. §. 38. Carverius tractat. de heret. num. 103. uers. Et an ordinem. Repertorium inquisit. uerbo, ordo iudiciarius, §. sed quo ad telam iudiciariam. Franciscus Squillacensis tract. de fide catho. c. 27. Ioannes Roias sing. 145. incipien. Ordo iudiciarius. & omnes quos superior commentario citauī.

Itaq; cum summarie procedere possint Inquisitores, multa expedire possunt, quæ iuri cōmuni aduersantur. Primum enim nō erit necessaria solemnitas requisita per libellorū, ff. de accusatio. unde si agatur in hoc crimine per uiam accusationis, nō se inscribet accusator ad pœnam rationis, ut copiose docui supra in hac 3. parte, tit. de primo modo procedendi in causa fidei per accusationem.

Rursus, conclusio in causa non erit necessaria, sed quotiēs reus se defendere uoluerit, audietur, ut tradit glossa in clem. saepè. de uerb. signif. & notat Bar. in extrauaganti. Ad reprimendum. atq; ut rmo. uerbo dicā, multa alia poterit omittere absq; uicio, quæ in alijs causis sunt de iuris præscripto seruanda.

Admonebo tamen, processū in causa hæresis, quantum ad substantiā artinet, ita oportere bene formatū esse, ac si pleno iuris ordine procederetur, ut optime obseruauit Tabienſis præcitato loco, quē sequitur Locatus in opere iudicali, uerbo, processus. num. 7.

Voco autem substantiā ista, sine quibus iudicium non potest iuste expediri, ut citationem, iuramenti præstationem de ueritate dicēda, probationes legitimas, exceptiones utiles, appellationes necessarias, inducias seu terminos competētes, & alia huiusmodi, sine quibus aut uere delictum probari nō possent, aut reus non posset se iure defendere, & cetera, quæ reo competunt nō tam civili iure, quàm naturali ratione: hæc enim omnia, & si quæ sunt similia, prohiberi nō possunt ab inquisitoribus uirtute huius amplissimi privilegij.

Que solemnitates possint omitti cum summarie proceditur.

Processus in causis fidei quo ad substantialia in rege esse debet. Que dicatur substantialia.

QVAESTIO LVI.

An Inquisitor familiam armatam possit habere.

Quinquagesima sexta questio est: Vtrum inquisitor possit procedere cum armatis, ad suum officium exequendum?

O o 4 Respon-

Supra pag.
113.

Respondemus quod sic, ad tuitionem suarum personarum, uel familiarum suarum, & ad capiendum hereticos, credentes, receptatores, defensores eorum, & fautores. Sed debet cauere ne huiusmodi abutatur, iuxta c. Nolentes. in elemen §. Porro. ubi dicitur sic; Porro inquisitoribus ipsis distinctus inhibemus, ut nec abutantur quomodolibet concessione portationis armorum, nec officiales nisi sibi necessarios habeant tales, qui se conferant ad suam cum inquisitoribus ipsis officia exequenda.

De hoc Ioan. And. in cap. Statutum, 1. de heret. lib. 6.

COMMENT. CV.

Cur institutum ut inquisitores familiam armata habeant.

Hoc singulare privilegium, quod Inquisitores possint habere officiales armatos, quotiens aut ad suam defensionem, aut ad capiendos hereticos opus esset, iustissimis causis illis ab initio delegatæ inquisitionis fuit tributum. cum enim tanta esset hereticorum seuitia, ut sepius imbelles inquisitores immaniter trucidarent, ut cum agerent de Beato Petro martyre indicauit supra parte 2. super quest. 13. his periculis omnino oportuit occurrere. itaq; mox statutum, ut & armatam possent habere familiam, de qua re hic agit nunc Emericus, & ut auxilium brachii secularis possent inuocare, de quo differit auctor questione sequenti.

Quoniam uero saepe contingit, ut sub velamine privilegii abusus sese insinuet, nisi prudenter privilegium reseruetur; ideo Clemens Quintus in concilio Viennensi circa annos Domini MCCCX. idem privilegium inquisitoribus confirmauit: abusum tamen, si quis irrepererat, abstulit.

Idem privilegium renouauit Ioan. xxii. rescripto quodam incipiente: Exigit ordinis uestri, quod uidimus in archiuo Inquisitionis, Bononiensis, ac curauimus imprimendum in bullario litterarum Apostolicarum in fine huius operis; id edidit Auinione anno Domini MCCCXXI.

Huius uero privilegii quod inquisitores familiam armata habere possint, meminit Godissaluis tract. de heret. q. 11. nu. 15, & seq. Repertorium Inquisitorum, arma. §. sed utrum inquisitores. Bernardus Comensis in lucerna verbo, inquisitor. §. 14. Simancas de heret. parte 2. tit. de privilegiis inquisitorum, nu. 422. & seq. ut inquisitores habent familiam armata, & alij.

Familia inquisitorum arma defectu nulla lege obstat.

Iam hoc privilegium ita cõperit inquisitoribus fauore fidei, & in odium hereticæ prauitatis, ut eorum officiales portare possint arma et de die, & de nocte; idque non obstante quacumq; lege ciuili, vel municipali in contrarium edita vel edenda: immo quicumq; legem conderet, qua prohiberentur officiales inquisitorum arma deferre, uelut impeditor sacri officii puniri posset, iuxta doctrinam glossæ cõmuniter receptam in c. Statutum, el primero, de heret. lib. 6. de quo plene Emericus par. 2. q. 54. ubi dixi.

Quibus competit deferre arma.

Rursus, arma deferre non solum crederem competere illis inquisitorum officialibus, quos uulgus Cruce signatos in Italia, in Hispania Familiales appellat, qui destinati sunt ex officio sacri institutio uel ad denunciandos hereticos uel ad comitandum inquisi-

tores, uel ad capiendos hereticos, si & quando fuerint ab inquisitoribus requisiti; sed etiam ceteris ministris, qui quauis alia ratione officio sacro inseruiunt, ueluti aduocatis, notariis, consultoribus, custodibus, & aliis: ibi enim omnes ratione officij inuisi esse solent male credentibus, blasphemis, ac similibus peccatoribus, & ob id ob eandem rationem iustissimum est, ut uel iidem uel eorum famuli armati in cedant, maxime in illis partibus, in quibus uel heretici abundant, aut saltem de heresi sunt suspecti.

Idem dicendum existimarem de illis, qui publice scribunt aduersus hereticos. hi enim non modo sacri officij ministri sunt: uerum, quod amplius est, fidei sunt defensores, qui cum multis habeant inimicos, iustum uidetur, ut hoc in privilegio delationis armorum utatur, aut saltem iustissimum esset, ut ad hoc etiam benignitate pontificia extenderetur.

Quibus autem hominibus concedenda sint arma ab inquisitoribus, eleganter prescripsit Ioan. xxii. in præfatio rescripto: Exigit ordinis uestri, quo cauet, ne sceleratis hanc facultatem concedant, sed nec alienigenis est concedenda nisi ex magna causa.

Idem putarem uiciduum de neophytis ex Iudaismo uel Paganismo conuersis: tales enim non facile sunt creandi familiares, aut Cruce signati, neque nunc in tanta ueterum Christianorum copia necessario in his indignus eorum auxilio: quamuis ex causa quodammodo; aliud recte fieri possit.

Tandem nec illis est usus portationis armorum concedendus, qui uerisimiliter hoc privilegium abuti possunt, ne sub fidei prætextu facinora committant.

Postremo in hac questione illa occurrit utilissima, & scitu digna difficultas breuiter mihi hoc loco diluenda: An hoc idem privilegium habendi familiam armata Episcopis competat, & Panormitanus in significasti, de officio deleg. multis rationibus, debilib. tamen & infirmis, probare contendit Episcopis non cõpetere hoc privilegium; sed quicquid ille seferat, uera & communis opinio est, Episcopos etiam hoc privilegio decorari. ita Bal. in l. nam saluarem. §. si. ff. de officio præfetti vigil. copiose, & recte Decius, in d. c. significasti. nu. 17. & seq. de officio dele. Repertorium inquisitorum uerbo, arma. §. sed nunc queritur. & §. sed supra dictum est. copiose Godissaluis tract. de heret. q. 11. nu. 16. & sequen. & alij quos libens omitto: nam quæ ratio in inquisitoribus est, eadem in Episcopis reperitur, ergo idem ius statuere oportet, si illud. ff. ad legem Aquiliam cum similibus.

Num autem cetera etiam privilegia Inquisitoribus concessa, Episcopis quoque concessa esse intelligantur, grauis est questio, nec huius loci, nec nostræ breuitatis, mihi obiter hæc percurrere hæc sententia placebat: Omnia privilegia, quæ fauore fidei tributa sunt inquisitoribus delegatis, competere etiam ordinariis, nisi expresse illis denegentur, qualis est lectio librorum prohibitorum, quæ conceditur inquisitoribus, & Episcopis denegatur, ut ostendi supra parte 2. super cap. fraternitatis, de heret. non enim conferuntur ratione personarum, sed intuitu fidei: fauor autem fidei ubique unus est.

Uerum caute hoc accipere oportet, ne dissensio ex hac opinione consequatur, cum multa sint, quæ solis inquisitoribus delegatis competere uideantur, crederem

derem ergo (ad remouendam nunc omnem dubitationem) absentibus aut mortuis Inquisitoribus, & nullis alijs in eorum locū substitutis, omnia priuilegia inquisitoribus tributa Episcopis competere.

Idem dicas in illis locis, in quibus nunquā sūt ad huc delegati inquisitores cōstituti. in illis enim Episcopis in causis fidei ea prestare poterunt, quæ si adessent inquisitores ratione suorū priuilegiorū præstissent: idque fauore fidei, qui est huius assertionis potissima & certissima ratio: atque hinc patebit posse Episcopos sicut Inquisitores citare testes extra suam diocesim, vt dixi infra super q. 74.

QVAESTIO LVII.

An Inquisitor brachij secularis auxilium inuocare possit.

Quinquagesima septima questio est: Vtrum inquisitor pro capiendis hereticis, credentibus, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum, diffamatis de heresi, uel suspectis, possit inuocare auxilium brachij secularis?

Respondemus q̄ sic, iuxta c. Vt officium, §. denique ubi multis præmissis sic subiungitur: Denique ut circa præmissa plene uobis & singulis ueluti coercionis expedita, & inuolabilis adite auctoritas, uolumus, ut ea omnia uiriliter exequamini (si opus fuerit) inuocato auxilio brachij secularis.

Hac eadem uerba habentur per omnia in litteris Apostolicis (æpe allegatis Clementis, & Alexandri, & Urbani I. I. Præ cunctis.

Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, nisi ex speciali commissione, ut fit inquisitoribus. De hoc arg. super cap. & §. allegatis.

COMMENT. CVI.

Non modo inquisitores habent familiā armatam, sed quotiens ea non sufficit pro officij sacri executione, auxilium secularium magistratum possunt inuocare quod ipsum sanciuit iam olim Urbanus III. in rescripto quodā incipiente: Licet ex omnibus, §. deniq; quod uidimus in archiuo inquisitionis Bononiensis, referitur q; impressū in bullario litterarū Apostolicarū. tradūt et hoc priuilegiū Repertorium inquisitorū uerbo, brachij. Zanchinus de heret. c. 37. nu. 1. Panormitanus in c. 1. de officio ord. Simācas de catho. instit. ti. 23. nu. 8. Locatus in opere iudiciali uerbo, inquisitor. nu. 30. Ioan. Roias sing. 21. incipien. atma. & alij.

Atque hoc etiam priuilegium magnā habet aequitatem: saepe enim est tanta hereticorum multitudo, aut potētia, ut uires inquisitorū, aut Episcoporū nō sufficiant; & propterea oportuit brachium seculare inuocare. l. si quis 10. C. de Episcopis, & clericis.

Hoc amplius additum est huic priuilegio, ut possint inquisitores per cēsuras ecclesiasticas cōpellere magistratus seculares, ut sibi auxilium hoc præbeant quoties fuerint requisiti; ut multis Pōtificum rescriptis cautū alibi docuimus, qui si in eo auxilio præstā-

do aut cōtumaces aut negligentes fuerint, & excommunicari possunt, & honore priuari, & allis panis pro delicti qualitate coerceri. iuxta c. ad abolēdā. §. penult. & c. excommunicamus. §. moneatur. de heret.

A ¶ Delegatus enim non potest ex officio suo inuocare auxilium brachij secularis, &c.] Hanc questionē late disputat Archidiaconus & Ioannes Fātuccius in c. administratores. 23. q. 5 ubi multorū pugnātes referunt sententias. de eodē auxilio seculari præstando uide textū & ibi glo. & doctores in c. 1. & in c. quoniam. extra de offic. iud. ordinarij. & Innocentium & doctores in c. significasti. de offic. deleg.

Delegatus ratione solius delegationis an inuocet auxilium seculare.

Et quamuis communis sententia uideatur cōtra Emericū: nihilominus nihil est nominatim cautū; & fortassis probabilius est, quod hoc loco asserit auctor, uidelicet, delegatū, qualis ē inquisitor, nō posse ex officio, & ratione solius delegationis auxilium seculare inuocare: quoniam aliās hoc nō concederetur sibi tanquā priuilegium, dū uulgo in rescriptis delegatorum dicitur: Inuocato, si opus fuerit, auxilio seculari: Frustra enim fieret expressio eius quod inest, & concessio specialis eius, quod suo iure conuenit.

Itaq; hac Emerici sententia magis uideri posset alicui ad ueritatē accedere propter memoratā rationem, & curiæ consuetudinem: quā etiā uidetur uelle Repertorium inquisitorum uerbo, brachij. §. sed an delegatus. & hanc Emerici sētentiā tenet Archidiaconus in c. ut officij. §. compescendi. de heret. li. 6.

C Carerū Federicus de Senis uir magnæ auctoritatis, consil. siue q. 163. incip. Super inuocatione & petitione. ex multis contendit delegatum etiā si non habeat expresse in mandatis, quod possit brachij seculare inuocare: nihilominus tamen posse inuocare; quia cum res aliqua conceditur, omnia etiam illa cōcessa intelliguntur & permissa, sine quib. ea res expediri nō potest: quare ut delegatus recte exercere possit suā iurisdictionem, brachij seculare debet posse inuocare, quāuis id sibi expresse nō cōcedatur, sane hæc sētentiā multū fauorabilis est, et mihi placet.

DE CARCERE Inquisitoris.

QVAESTIO LVIII.

An Inquisitor possit habere carcerem proprium.

S Y M M A R I U M.

- 1 Inquisitor potest habere proprium carcerem ad custodiam reorum.
- 2 Domini temporales in quibus parere tenentur inquisitoribus.
- 3 Carcer ad panam Episcopo & inquisitori debet esse communis.

Quinquagesima octaua questio est: Vtrum inquisitor possit habere carcerem proprium pro reis seu delatis ibidem detinendis ad custodiam seu ad pœnam?

1 Respon-